

Niternost (v novém pojetí) / Subjekt (v novém pojetí) / Budoucnost a budoucnost (v novém pojetí)

V práci, kterou předkládám, je několik myšlenek, které sice navazují na řadu myšlenek starších (jinak to ostatně není ani možné), ale jsou nové, přesněji: dosud se mi nepodařilo o nich přesvědčit interesovanou, neřku-li zaujatou filosofickou veřejnost. Je to 1) nové pojetí subjektu jako struktury mající sice jistou dočasnou předmětnou „setrvalost“, ale plnící dvě zásadně významné úlohy, totiž jednak vnímat a registrovat tzv. nepředmětné výzvy a za druhé jim být k dispozici v jejich uplatnění v předmětném světě. Dále je to 2) s tím úzce spojená koncepce nepředmětnosti, event. niternosti, bez níž by zmíněné pojetí subjektu nebylo možné. A 3) jde o nové, prohloubenější chápání budoucnosti (a zejména „budosti“) a s tím souviselé rozšířené chápání „skutečnosti“ jako nejen nastalé a dané (a také vzpomínané, pokud už pominula), ale i jako teprve přicházející. Právě tak jako nic nepomíjí v jednom okamžiku, jedním krokem, jednou fází, ale odchází pomalu a dokonce se někdy také vrací, a to i když nechceme, i když tu neodcházející minulost zakoušíme jako tíhu a zatížení, a někdy snad i jako prokletí. Přítomnost by nebyla přítomností, kdyby nebylo minulosti, na niž navazuje, a kdyby nebylo budoucnosti, z níž se živí. Ale vztah přítomnosti k minulosti a budoucnosti není zdaleka tak jednoduchý, abychom ji mohli považovat jen za nějakou přechodnou, hraniční oblast. Přítomnost znamená ve vztahu k minulosti i k budoucnosti především velkou starost: je to jednak starost s minulostí, která nechce odejít, a také starost s budoucností, která nechce přijít. (Mnohem známější a zejména starší je ovšem starost s minulostí, která odchází příliš rychle, jakož i starost s budoucností, která příliš rychle přichází. Je to závrať ze změny, ze všeobecné proměnlivosti a pomíjivosti, protože tak ztrácíme to, oč jsme se opírali a nadále opíráme; a je to děs z neznámé budoucnosti, která nám možná přináší záhubu.) V tomto smyslu se zdá být právě otázka nového, širšího a hlubšího chápání budoucnosti (a budosti) ze všeho nového, co se knížka pokouší přinést, asi tím nejdůležitějším.

(Písek, 030911-1.)